00:00:29 Interviewer
האחד בינואר 1998 ריאיון עם יוסף כהן המראיינת אורנה בהט, הרעיון נערך בגבעתיים? בישראל בשפה העברית. 1 בינואר 1998, רעיון עם יוסף כהן, המראיינת אורנה בהט, הרעיון נערך בגבעתיים ישראל בשפה העברית. מה שמך

00:01:00 Pepo
שמי כהן יוסף.

00:01:01 Interviewer
אתה יכול לאייץ בבקשה?

00:01:03 Pepo
כן, אני נולדתי בסלוניקי שביהוון ב-1923, ב-18 לשישי 23.

00:01:15 Interviewer
אתה יכול לאייץ את שמך בבקשה?

00:01:17 Pepo
כהן יוסף, יוסף כהן.

00:01:20 Interviewer
בן כמה אתה היום?

00:01:23 Pepo
אני היום בן 74 וחצי. ליתר דיוק.

00:01:29 Interviewer
מה שמות ההורים שלך?

00:01:32 Pepo
שמות ההורים שלי זה היה ברוכבא, מזל אימא, וחמישה אחים שהיינו ככה, ג'אנה, אחותי. הגדולה, דוד השני, אשר השלישי, קלרה הרביעי, יצחק החמישי ואני יוסף השישי

00:02:03 Interviewer
מי גרתם בבית?

00:02:06 Pepo
בבית גרנו כל המשפחה, היה לנו בתים שלנו, לא רק בית אחד. היינו ממשפחה לא מיליונרית,.

..אבל גם לא

00:02:20 Interviewer
ענייה. ממה המשפחה התפרנסה?

00:02:24 Pepo
לנו, למעשה הכי מהיה לנו בית חלושה שהקמנו בעצמנו. בית חלושה לציפוי כסף, ניקל, כרום.

00:02:33 Interviewer
איזה אחרים?

00:02:34 Pepo
ליטוש וסיכונים של סיכונים, מזלגות, סכינים, כפיות, הקבוצאות האלו, כל הסריות האלו.

00:02:45 Interviewer
אילו אחים הייתם?

00:02:47 Pepo
היינו ארבעה אחים.

00:02:49 Interviewer
והקמתם ביחד את בית החורפת?

00:02:51 Pepo
כן, ביחד, רבע.

00:02:53 Interviewer
מתי?

00:02:54 Pepo
האח שלי היה באנגליה, והוא למד, למעשה, במשפחה שלי כולם למדו יותר ממני. אני רק. גמרתי בית ספר עממית ותיכון שנתיים בטכניקו. ואז המצב ב-35-36, המצב היה קשה וגם היוונים הוציאו אותנו מאיזה תחילה אנטישמיות שם ולא נתנו ליהודים כל כך הרבה, אם כי אנחנו נולדנו ולחמנו ולמדנו והכל הכל בים

00:03:36 Interviewer
הייתי רוצה עוד קצת לשמוע על האופן שבו גדלת לפני שהתחילה האנטישמיות.

00:03:42 Pepo
כן, אני נולדתי ב-23, כמו שאמרתי, ב-18 לשישי 23, במשפחת ברוך ומזל כהן, יחד עם. האחים, כי אני הייתי הקטנצ'יק, אבל באותו הזמן אבא שלי נפטר. כשאני הייתי בן שנתיים, ככה שאני לא הכרתי את אבא שלי

00:04:09 Interviewer
ממה הוא נפטר?

00:04:10 Pepo
הוא נפטר ממחלה. היה לו דלק ריאות לפני שנה, זה סיפור ארוך. הוא הסתובב בים, היה ים. העיר גדול, היה לו שלושה ספינות דיג, וכל בוקר היה יוצא עם הסבא שלי, אבא שלו. לציבור מהיד הספינות היה מקבל את הכמות שהיו תופסים כל אחד ואז הוא לפני שהספינות יגיעו לנמל הוא כבר היה בא ומוכר את זה לסוחרים לחנויות כבר ידע מהדגים האלו יש כך וכך ארגזים הדג השני כך וכך וכך היה מוכר את זה הוא היה לו ביזנס טוב. ביום אחד זה בחזרה מיד ספינות, כי הם היו הולכים רחוק מאוד, פתאום מופיעה מרבולת בים, ואז הסתובב להם הסירה מנוע יפה שהיה להם, ונפלו שניהם בים. הסבא שלי עד היום לא מצא אותו אבא שלי יצא חי אחרי שלושה ימים ושלושה לילות בים עד שספינה עברה ליד זה וראו אותו הוא היה על סב כוחות והוא נעמד על כרש אחד ואת המטה תשע היה בסירה למה? בכרש הוא נעמד כי ככה בשביל... כי כל הזמן לא היה יחוב, היה שחיין גדול ואת המטתיו הוא לקח בשביל לעשות סימנים מרחוק שיראו אותו וזה מה שהציל אותו בסוף, אבל היה על סף כוחות כשחזר בבית, כשהעבירו אותו הספינה הדייגה הזאת שמציעו אותו אז הוא היה חולה כבר, תפס דלקת ריאות הוא יצא מזה, אבל יש שאומרים שכשדלק את היות חוזר, זה כבר הסוף של בן אדם. היה בן אדם בריא מאוד, גבוה, חזק. בעצם מה ש... אז אני הייתי בן שנתיים וחודש, משהו כזה

00:06:38 Interviewer
איך המשפחה המשיכה להתפרנס?

00:06:40 Pepo
לא היה לנו הנציאה, כי היה לנו הרבה בתים, היה לנו שמונה חנויות. וזה לא סבבנו אף פעם,. ההפך, היה עוד. אבל הגיע הזמן שאין אני יודע אם אפשר לספר את כל הסיפור הזה, גם היוונים התחילו לעשות קונצים עם היהודים, לגנוב מכאן, לגנוב משם וזה כל אחד, אבל לנו היה מספיק, מספיק היה לנו. הלוואי והיה לי כאן מה שהיה, יצאתי שמה. וגדלתי יחד עם המשפחה שלי, עם האחים שלי, כולם מלומדים היום והכריחו אותי ללכת בתיכון שם התיכון זה היה משהו ..נדיר בי, אבל זה לא

00:07:31 Interviewer
לבית ספר יסודי הלכת?

00:07:33 Pepo
זה טכניקו, זה כמו שיש טכניקו כאן, לא רציתי תיכון הוא אמר, יכול לפחות ללכת ללמוד. מקצוע, תהיה... טכנאית טובה וזה עזר לי בגרמניה לפי הסיפור שסיפרתי לך קודם

00:07:47 Interviewer
אתה הלכת לבית ספר.

00:07:49 Pepo
יהודי?

00:07:49 Interviewer
כן, לא בבית.

00:07:51 Pepo
ספר של גויים הרי היינו רק שני יהודים.

00:07:55 Interviewer
שם אתה יכול לספר קצת על האווירה במשפחה?

00:08:01 Pepo
האווירה נהדרת, משפחה מאוד מלוכדת כולנו היינו כל אחד ידע מה לעשות במשפחה הזאת,. אף פעם לא היה לנו ריב בין האחים, לא שאני מספר את זה בשביל להראות, אבל זה משהו, אני שמח שהיום גם במשפחה שלי אני לימדתי אותה, חינכתי אותם בצורה כזאת, אחדות ביניהם באחים, כי אנחנו בסופו של דבר כמה זמן היא שייכה? וברוך השם, הכל זה הולך לפי מה שחשבתי לעשות

00:08:45 Interviewer
הייתה לכם משפחה דתית?

00:08:47 Pepo
משפחה ככה לא חרדית, אלא מסורתית. ככה, אמי הייתה, זיכרונו לברכה, הייתה מדליקה. נרות בשבת. תמיד. אנחנו בשבת היינו הולכים לבית הכנסת. אני הייתי הולך כל יום לבית כנסת, הייתי במכלה גם כן. הייתי הולך בוקר וערב, תפילה, בכרגיל, והייתי במכלה, כל שבת היינו הולכים בבתים, בשמחות, ככה להשאיר ולזה. כן, היינו בעת לא פנאטית, ככה היינו מאמינים

00:09:38 Interviewer
היית שייך לאיזה ארגון יהודי?

00:09:40 Pepo
כן, גם האח שלי השני, גם אני, נכנסנו, היינו בשיבת ציון, זה היה ארגון נוער כזה של היהודים. ביוון. היה לנו מורה אחד, שב חיים היו קוראים לו, שב חיים והיה שם, זה היו שלושה מחלקות מחלקה ראשונה, הגדולים היו הבלפור אנחנו הקטנים היינו החשמונאים זוכר את זה טוב, ראיתי את התמונות, ראית? את הקטנים שהראיתי לה והנשק שלנו זה היה ללמוד, להילחם נגד הגויים שהיו מתנפלים עלינו

00:10:30 Interviewer
..זה היה כבר בתקופה.

00:10:31 Pepo
היו גם שם הרבה מאורעות נגד היהודים, אבל היו גם גויים שעזרו לנו, ככה מעט מאוד, אחוז,. שתיים, לא יותר מזה

00:10:45 Interviewer

היו לך חברים גויים?

00:10:47 Pepo
כן, בוודאי. עד היום שאיבדה לחיים יש לי חבר, אבל לדברני לא מתכתבים, כי קרה לי מקרה. שהתחילו לעשות צרות. אני עלו, לפי, עם הזמן, הזמן, כשחזרתי מימן, מהגרמניה, אז קראו אותי לצבא, ואני התכוננתי ונכנסתי גם למחנה וברחתי משם ברגע אחרון. אז הייתי כבר נשוי עם אשתי, ולקחתי אותה בכוח, היא לא רצתה, ברחנו מסלוניקי, עזבתי את כל הרכוש, עזבתי הכל

00:11:38 Interviewer
אולי תספר לנו.

00:11:40 Pepo
הלכתי באתונה בהכשרת של הבריגד היהודי שהייתה שם. ואמרתי שאני מוכן לבוא לישראל,. ושם נכנסנו בהכשרת. נשארנו חודשיים שלושה, ואז באנו עם ספינת חביב הרייך לארץ

00:11:59 Interviewer
אנחנו נגיע לזה יותר מאוחר.

00:12:01 Pepo
כן, כן.

00:12:03 Interviewer
אתה יכול לספר קצת על הקהילה היהודית בצלוניקי?

00:12:10 Pepo
זאת אומרת, כן, אני הבנתי, התכוונתי, כי אצלנו קהילה בספניונית זה היה בית כנסת. אבל היו. הרבה בתי כנסת ומפוארים, משהו, משהו. היום מה שנשאר זה אחד, שתיים, לא יותר מזה

00:12:26 Interviewer
אבל אני רוצה לשאול על החיים היהודיים בסרביה.

00:12:28 Pepo
החיים היהודיים כולם היו על הוואי והיום כאן, שם היהודים אמיתיים. הדת אצלנו זה היה דת. אמיתית, לא דת עם מחשבות של... ספקולציות וכו' וכו'. שם זה היה דת, היית הולך לבית כנסת עם כל הלב שלך, היית עובד. זה היה, מה אני אספר לה, היו הרבה אנשים שהיו יוצאים מחדש, אמי למשל, אמי. כל בחורה טובה שהייתה מתקרבת לחתונה ולא היה לה נידוניה, זה אני סיפרתי הרבה לאשתי, היא יודעת את זה טוב. אפילו אחותי, זיכרונו לברכה, שהייתה חיה כאן, ב-72 היא מתה, היא יודעת את הסיפור הזה שכל הבחורות היתומות היו לנו שהיו באים אם היא הייתה עוזרת להם לחתונה, כי היה לנו כסף, היה לנו כסף הרבה. אמי זרקה הרבה כסף, היה לה גילים כאלו מלא ילומים, כבדים כאלו. ודבר אחרון, היחידי שנשאר לי, זה מתווה לי, מתווה לי. זה שהשלט הזאת של אחותי וזה היה של מי? נדמה לי, אני לא בטוח על זה כי מצאתי אצל אחותי את זה כשנפטרה ומשפחה נהדרת הרביי והיו חיים זה... דברינו הלכו כולם ככה וזה...

אני לא יכול עד היום לחשוב על זה, איך זה עם כזה גרמני, אינטליגנט, מלומד, איך באו דיידי, איך נסחבו אחרי משוגע אחד, היטלר הזה, ששיגע את כל גרמניה. אני לא תופס עד היום את זה, אני לא יודע, אני לא פרופסור, לא חכם, אבל... לא נכנסתי בכלל וכשאמרתי שעד היום אני לא מאמין שאני הייתי במחנה כששואלים אותי אני אומר אולי היה חלום שעבר לי עדיין אני לא זוכר זה מה עוד רציתי לדעת

00:15:17 Interviewer
באיזה שנה אתם פתחתם את המפעל.

00:15:20 Pepo
הזה? את המפעל הזה פתחתי פתחו אחים שלי, כי אני הייתי הכי קטן, אני הייתי נכנס בשביל. לעזור להם, ואז הגיע הזמן שאני עברתי וגמרתי את התיכון, שלא נתנו לנו יותר לילדים ללמוד, אז נכנסתי שם והמצב היה חמור מאוד שם. לא היה, שלוש ארבע שנים לא אכלנו לחם, לא אכלו לחם, לא, אנחנו כן אכלנו. היה שם קמח של טירס. והיו רוצים בצק ככה עם הרבה מים ושמים על תבניות וזה היה, בבואתה היו קוראים את זה, בבואתה. זה אנחנו לא הרבה זמן, אבל אני עם שני חבר'ה שלי האלו, אחד החבר'ה שהוא למד איתי גם כן בבית ספר סטייג'ורדס היה לו, ההורים שלו היה להם מאפיה

00:16:21 Interviewer
..הוא היה יהודי או.

00:16:22 Pepo
לא, גוי, גוי. ואנחנו היינו שכנים, גם האימהות היו מדברות ביניהן וזה והכל. וזה כמה מטרים. מהבית שלי המאפיה. ואני תמיד הייתי הולך אצלו, והיינו הולכים, עושים שיעורים וזה, ואחרי זה היינו נכנסים, אני מסתכל, יושב על יד, איך... ומכניסים את הלחמים מהתבנית למקל הזה עם העץ של זה, איך זה נקרא כזה? זה מקל ארוך עם חתיכה כמו תבנית זה של עץ כשהיו שמים הוא היה לוקח את זה כל שמים, ארבעה לחמים, היה מכניס בטנטים, היה סוחב את זה בצורה כזאת, היה מסדר יפה בפנים. וזה, לאט לאט אני למדתי את זה, למדתי איך האמא שלה הייתה עושה בורקס וזה, וכל מיני בצקים שהיום בלביצקי את יכולה לראות את זה, כן, אבל לא כמו שהיה קודם, הם ידעו לעשות את זה. ואני למדתי גם לעבוד, לעשות תכן. במיתון שלנו הקשה בשנות 40-39 וזה, אני נהייתי שותף עם החבר שלי, אבא שלו נתן לנו את הווקאי, והתחלנו ,להעביר קמח מהכפרים, כי להם היינו נותנים קמח עם זה

00:18:05 Interviewer
עם תלושים?

00:18:07 Pepo
עם תלושים. אבל אנחנו היינו מביאים, כמה היינו יוצאים בצאת ומכינים את הכל, היינו יוצאים. כמה לחמים. והיות שהיה לי אח עם רגל אחת, אצלו לא היו באים המשטרה וזה, כי הוא היה מרים את המקל, היה נותן להם על הראש, לא פחדו. והאח שלי, חוץ מזה שאיבד את הרגל באלבניה

00:18:31 Interviewer

איזה אח זה?

00:18:32 Pepo
הגדול, זה שהראתי לה.

00:18:35 Interviewer
אתה יכול להגיד את שמו?

00:18:37 Pepo
כן, דוד. דוד, הוא איבד את הרגל באלבניה, זה היה ב-1940. והוא שמה איבד את הרגל בגלל. זה שהציל חבר, הציל... אוהל שלם של קצינים במקרה הוא היה על ידם זה לא באופן ספציפי ששלחו אותו והוא נכנס, הוא הציל אותם זה נתפס מאש, מהכל כי נפל שם פגש של מרגמה וזה ולקראת הסוף נפל פגש שני וכשכבר הוציא את כולם היה עם האחרון שהוציא, שניהם איבדו את הרגליים. ההוא היה יותר פצוע, אח שלי גם כמדה כל הגוף רציצי, ורגל אחת בטוחה

00:19:46 Interviewer
אתם שמים אצלו את זה?

00:19:47 Pepo
את זה, את הקצין הזה, אני הכרתי כשחזרתי מגרמניה. ומה היה התפקיד שלו? קצין הגבוה. במשטרה מכל המחוז שלי, סלוניקי. זאת אומרת, מקום כזה די גדול, אפשר להגיד כמו ראשון לציון, ואז שם ככה מה חושבים במראה. הוא היה המפקד הראשי שם, וקרה לי מקרה שאני עם הגויים שהוצאתי אותם בכוח מהדירה שלי, אחרי שחזרת? כשחזרתי. כשחזרתי לא היה לנו כלום. חזרתי, אבל אני באתי בבית שלי, והיו שכנים שהכירו אותי. אבל היו כמה שבאו מהכפרים, מצאו בתים של היהודים, נכנסו, ככה הפקר, גנבו את הכל, עשו מה שרצו. אני באתי, אני אמרתי, תראה, אני לא מוציא אף אחד ממכם, אני רוצה רק את הדירה שלי מלמעלה. שזו הדירה שאני נולדתי שם בבית הזה ואז הוא צירף אני באתי עם עוד חבר שלי שהשתחררנו ביחד, ענקנו בתמונה שהראיתי באנו שם בבוקר השכם, פתחנו את החלונות, התחלנו לצרוק את כל הריטים שלו, את כל הזה בחוץ, מדרך החלון כשכבר מישהו, אחד השכנים הוא הזמין משטרה, אז אני אמרתי לחבר שלי, אתה תסתדר, אין לך כאן מה לעשות, זה בית שלי. לקחו אותי, מי זה אתה, מה אני? דיווחתי להם את הכל, ואני בינתיים, כשבאתי אצלם כבר התחלתי לעבוד, היורשים מהרכוש הזה. לא רק, כשאבא שלי נפטר, אז הוא רשם לכולם, לכל אחד את החלק שלו, שלא יהיה ככה בלבול על זה, שכל אחד יהיה. ועודות לזה, כשבאנו כאן בארץ, אני ב-54 נסעתי ומכרתי את החלק שלי. אבל שייך לי גם כל החלקים, כי אף אחד לא חזר מהמשפחה שלי, אני היורש היחיד. אבל את זה הממשלה גנבה מאיתנו, ועד היום הם כולם מיליונרים שם על חשבוננו

00:22:27 Interviewer
אולי נחזור עוד לתקופה שלפני המלחמה. מתי אתה, אם אתה זוכר, מתי פעם ראשונה חווית? אנטישמיות

00:22:36 Pepo
תמיד כשכבר הייתי נער שהייתי מרגיש שאני באמת אפשר להגיד במנמיץ בשני היה ליד הבית.

שלנו הייתה בית כנסת שם שסיפרתי איני שריז ככה זה השם זה שם מזמן האימפריה הטורקית ושם עשיתי את הבר מצווה שלי, כי גם בבוקר, כל בוקר הייתי הולך בבית כנסת הזה, גם של האחים שלי, של אמי, הכל. זה היה בית כנסת, היה גם את הבית, ואנחנו היינו שם קבועים. אמי הייתה עוזרת הרבה לבית כנסת. שם, מעט מאוד רבנים שהיו שם היו מסכנים, לא היה להם מקצוע אחר, וכל... אפילו ברית, כל מה שהיו עושים זה היו עושים למצוות, בלי שום אינטרס, בלי שום כסף והם היו חיים ככה מכמה אנשים שהיה להם מעמד, היו עוזרים להם וזה וגם התרומות שאנחנו היינו נותנים, למשל בכל שבת שהיינו עולים בתורה, כמו אנחנו היינו כהנים, כהן הראשון ואמא שלי כל חג הייתה תורמת המון המון כסף להם להניע ולתת את הקמצות שלו היה בזה וכו' וכו' הרבה מצוות הם עשו, האמא שלי עשתה הרבה מצוות ובפרט לבנות צריך לספר על

00:24:16 Interviewer
הבר מצווה.

00:24:17 Pepo
הבר מצווה, אני עשיתי בר מצווה כרגיל כמו כולם עשיתי בר מצווה, אמא שלי באה, אחי באו,. כולם אני עליתי בתורה, קראתי את הפרשה שלי, הכל היה בסדר ואני המשכתי ללכת לבית כנסת עד שהלכנו לגרמניה לפני שנה שלקחו אותנו לגרמניה אז אני כבר לא היה כי היה פחד גם ללכת לבית כנסת, התחילו כבר האנטישמיות בצורה איומה

00:24:51 Interviewer
..אני רוצה לשאול על האנטישמיות לפני שהגרמנים.

00:24:55 Pepo
כן, כשאני הייתי בנוער, נוער בשבט ציון, זה לא היה הנוער העובד, זה היה הנוער המכבי. כן. כי. שם, שכחת להגיד, היו שלושה קבוצות של... היו המכבים, בלפור והחשמונאים. אנחנו הקטנים היינו בחשמונאים. אח שלי השני היה בבלפור. והגדולים הגדולים האלו כבר היו יותר מבוגרים וזה זה היו, אבל זה מין חבורה כזאת שתמיד דאגו שהנוער שלא יפחד מהגויים. שם היו מלמדים אותנו אגרוף והתהפכות וקפיצות אני הייתי קופץ מהקרב 4 מטר וחצי, 4 מטר הייתי קופץ ובחול, לא בזה למדתי שם אגרוף כמה שנים שהייתי שם תמיד בינינו היינו מתאגרפים כל פעם וכשהיינו נפגשים עם הגויים אחרי זה היה להם צמח, איתנו תמיד חיכינו להם כי הנשק היחידי שהיה לנו זה היה מקל פרוסקופה, פרוסקופה זה איזה... איך... המילה הזאת ב... כמו שיש כאן הנוערים האצלי מה... עם המטפחות האלו, כאן היה לו כזה, צופים. כן, זה... בצופים היינו שם, אנחנו היינו תמיד הולכים, חברות, היינו הולכים, עולים לערים, כי שם, סלוניקי זה סביבות הערים. כל שבת, כל... כל יום ראשון, מתי שהייתה לנו הזדמנות, אז היינו מתאספים כולם ויוצאים לזה

00:27:15 Interviewer
אתה זוכר מהוראות אנטישמיים שניסו להטריד אותך?

00:27:21 Pepo
כן, היו הרבה פעמים.

00:27:22 Interviewer
אתה יכול לספר?

00:27:23 Pepo
כן, אני זוכר שב-36... הייתה שכונה שם בסלוניקי של רק יהודים השכונות שלנו בנו אמריקאים. נתנו, אני לא יודע מה שהיה אז בנו וזה היה רג'י ורדה זה היו קוראים היו כמה שכונות כאלו קטנות אבל שם זה היה השכונה הכי גדולה ובתי קפה ובקולנוע והכל היה שם וגוי אחד תודיע לנו שה... אנשי האסס, טריפסידיטוס, טריפסידיטוס היו נקרא הנוער ההיטלריסטי אז התחיל מ-36, 37 כבר לקום הנוער הזה ותמיד איפה היו מתעסקים עם, היו מתנפדים על יהודים וזה ועד שאנחנו לקחנו את העסק בידיים, כשהיו באים אנחנו היינו מקבלים בשמחה את זה, שוברים להם את העצמות

00:28:25 Interviewer
הם היו באים לנסות להרגיש את זה?

00:28:26 Pepo
כן, אז הודיעו לנו, גוי אחד הודיע לנו שהם התנפלו ביום וזה וזה בשכונה. על מה עשינו?. התארגנו כולנו והכנסנו את האנשים בחדרים הפנימיים ואנחנו נמדנו בסלון כאילו לא יודעים שום דבר, ככה וזה. וכשהם התקרבו לרחובות היה לנו תוכנית, סגרנו אותה ונתנו להם הכל. מאז המלחמה הזאת לא התקרבו אלינו יותר

00:28:59 Interviewer
אנחנו נעצור כאן ונמשיך בקלטת הבאה. תודה רבה קלטת מספר 2, רעיון עם יוסף כהן. אתה? יכול לספר קצת על הגזירות, אם אתה ידעת שהוטלו עם הכיבוש משנת 36 ואילך, איך החיים השתנו

00:29:58 Pepo
המצב ב-35 והלאה התחיל להידרדר וזה... בתי חרושת נסגרו, בתים, דגלים שחורים דרך. החלונות זרקו, אבטלה גדולה, פשוט מיתון. אבל לא עד כדי כך כשנכנסו הגרמנים, כשנכנסו הגרמנים המצב הזה היה נורא ואיום, כי איך שהם נכנסו כבשו את כל המחסנים, היו המון המון עקרונות של הרכבת, מלאות מזון וכל הדברים הנכונים לצבא והיות שהם נכנסו, כבשו, הם נכנסו גם את זה, לקחו הכל ואז זיפו אותנו מליה, אבל אני הייתי בחוץ העיר אז, יחד עם אחי, לא, יחד עם גיסי, הוא היה לו עגלה עם סוס כזה שחור, משהו סוס צעיר מאוד, יפה, היה קורא לו קושי, ואיזה עגלות האלה משני... גלגלים, היו קוראים לו את הקפיץ, סוסה, סוסה זה קפיץ, זה היה גלה כזאת והוא היה, כשהוא התחתן עם אחותי גיסי, איזו אחות? אחותי השנייה, נתנו לו שתי חנויות ודירה, זה הנידוניה שלו, והוא בחנויות הוא היה מוכר פחם, פחם, חמים, צקים של... ואז הוא התחיל לעבוד, וכל פעם היה נוסע לכפר אחד, איפה שהיו מייצרים את הפחם, את יודעת, מתחת לזה, העצים צורפים את זה, ואז הוא היה... ו... תמיד הייתי הולך איתו שם עם ה... החתן שלי. וכשבאו הגרמנים שכבשו את הכל, לקחנו את הגלה. הייתה, כל פעם שהייתה גוברת את העבודה, היה רוחץ אותה. ככה שלא היה, הייתה, יכולנו. שמנו סכים ניקיים שם, כמה סכים, לקחנו את הגלה, ראינו מישהו שבא, הוא אומר בתחנה, אפשר לקחת הכל. נכנסנו בתחנת הרכבת. הוצאנו משם חבית שמן גדולה, שמנו בגלה, הבאנו את הגלה ישר עם הפתח של הקרון שפתחנו היו כמה שם שהתחילו לקחת ארגזי מים, אנחנו לקחנו את הדברים הכבדים, לקחנו שני שקים שועית, שק אורז, שק צ'וקה, כל מה שהיה שם, אפילו שיחה לשק

מלא שמינינו קבוצת סיגריות, זה היה המיועד הכל לצבא היווני שהיה בה העניין היה שהאיטלקים לא היו יכולים כבר לנצח את היוונים כי אז התחילו היוונים לרוץ, הם התחילו, כבשו כבר כפר אחד, שתיים פתאום באופן בדומי הכריזו מלחמה על היוונים אז היוונים התחילו עם האורה, האורה שלהם זה זה הלאה, אחריי כשאומרים, כן וזה, ואז במקום הזה באלבניה, זאת אומרת לא רגע אחד התחלתי לספר על הרכיבות וזה והכל ככה מילאנו את הכל, הבאנו בבית, פשוט מאוד הכנסנו את זה, היה לנו מחסן גדול בחצר הכנסנו את זה בפנים ואמרנו, סכמנו את זה אפילו עם מנול ופתאום נכנסו הגרמנים, תפסו את כל החיילים שבויים ודעת לאט כמובן יום יומיים התחילו לשחרר אותם, לקחו להם את הנשק ושחררו אותם. פתאום הופיע האח שלי השני, יותר גדול ממני, הופיע עם קבוצה של חמישה שישה חבר'ה שלו שהיו במלחמה ובאו אצלי שם בבית אצלי היה חצר גדול עם ברכה כזאת שאבא שלי אהב דגים היה לו ברכה עם דגים כל מיני צבעים שם בצד אבל לדמיוננו באותם זמנים כשהוא כבר לא היה הברכה הייתה ריקה תמיד ואפילו לא פותחים את המים אז פשוט כשבאו מהזה מלא כנים וזה, את יודעת מה זה אחרי מלחמה? אמא שלי אמרה לזה, לרעק שלי, תכניס אותם בבריכה שם. היה להם ציר כזה גדול, שמו איזה עימש בחצר, ומים והכל, רתחו את המים וכולם התרחצו בזה, והלכנו, הבינו בגדים שלנו ממי של האחרים, קדימה וכולם ציביילים. והודות על האוכל הזה, המזון הזה שלקחנו, הם אכלו שם, נשארו אצלנו שבועיים. זה לא היה סיפור ארוך

00:36:10 Interviewer
איך החיים השתנו עם הכיבוש הגרמני?

00:36:14 Pepo
רע מאוד. אחרי שהגיעו לסלוניקי וזה לא עבר איזה חודש תפסו את כל הנוער, כל הבחורים. הצעירים, אני הייתי אחד מהם שהלכו אותנו לעבודות פרך בסביבות, אני הייתי בסביבות אולימפוס, בערים אולימפוס שם הגרמנים החליטו לעשות קבל רכבת לכל האורך, מקטריני לאוניבוס שלא היה שם. את יודעת מה זה בצבעי בהר לעשות שם. העבודות הקשות שם, עבדנו על זה בצורה קשה מאוד. לא היה לנו צרפים אפילו לישון. הם לקחו את הקדיבות, קדיבות זה מין עיגול כזה שסגור עם קצת קש מלמעלה בשביל הכבשים ראית דבר כזה? באמצע זה ריק ובסביב זה ככה מטר מטר ככה בצורה כזאת מסביב היה חיצוי. ושם תפסו כמה מהמקומות האלו, מהכפרים, ושם היו מכניסים, זה היה המקום הישנה, בית מלון שלנו

00:37:45 Interviewer
כמה הייתם שם?

00:37:46 Pepo
היינו הרבה חבר'ה, לא זוכר בדיוק את זה, היינו הרבה חבר'ה. היו קוראים את זה ארגץ,. ארגץ, עבודות הקשות, זה ארגץ. נשארתי שם בערך איזה שבע, שמונה חודשים, הייתי שם. עד שיום אחד נמאס לי, אמרתי, יהיה מה שיהיה, אני ברחתי. ברחתי אני בעוד אחד. ברחתי והגעתי לפסי רכבת, שמעיר אחד לשנייה, ומשום מה היית באותו מקום. אנחנו חיפשנו מקום איפה שמעיד בשביל לתפוס את הרכבת קפצנו תפצנו ופתחנו עקרון אחד ונכנסנו עם פרות פרות שנכנסתי אני זוכר את זה טוב מאוד מתחת לרגליים של הפרה שם תפצתי מחסה קצת בגב על הזה והפרה הייתה ככה וככה זה שעתיים שעות שלוש עד שישי הסתכלנו דרך החור, ראינו שהגענו כבר לסלוניגי, אני קפצתי, היה ערב, זה המזל, היה ערב, חושך, כבר קפצתי ולאט לאט הגעתי הביתה

00:39:06 Interviewer
אתה זוכר מתי חזרת?

00:39:07 Pepo
אני לא רחוק משם, מהתחנת הרכבת הזאת. כשהגעתי הביתה, אז צלצלתי, יצא עמי, אמרתי. לו תתקרבי, כי אני הייתי מעמד עקנים, היינו שם עם לוכלכים, אל תתקרבי, תכין לי בגדים הכל, אני יורד למטה עם מים קרים, תקבל, תחכה כמה דקות, טוב, חיכיתי בחוץ, הדקתי סיגרית עם האשם, הדקתי סיגר אחת, שתיים, חיכיתי, ואף אחד לא ידע, היה לנו עץ גדול אחרי הברכה, הלכתי שם, עם השני ירדה עם מים חמים והכל, נכנסתי לברכה, הוצאתי את הכל עשיתי חבילה, אמרתי לי מי שיהיה תביא בקבוק נפט, ספגתי על זה ושם בחצר היה לנו שם מקום שאפשר היה לשרוף את זה אמרתי אחר כך תשימי את זה, שמנו את הנפט ועזבנו את זה שם, אחר כך אני אדליק את זה אני התרחשתי איתו והחלפתי בגדים והכל ואז אמא שלי התקרבה אליי, אמרתי גם כן אל תתקרבי, תהיה לך זמן להתקרב, לנשק אותי, היא לא האמינה שאני ברח, אמרתי אני אישן הערב, בבוקר השכם אני בורח, התחלתי ללכת דודה כאן, דודה שם, אני מסתובב וזה, כסף נתנה לי, אני התחלתי ללכת לבית המלון ככה לא זה וככה כעבור חודשיים שאני חזרתי, שברחתי, הסוכנות היהודית שילמו כמה מיליונים של פרנקים לזה ליוונים, לגרמנים, וזה, הם שחררו את כל החבר'ה האלו מעבודות הקשות. אבל היה להם התוכנית כבר לאסוף ולשלוח אותנו לפולן, לגרמניה. בונים בגרמניה

00:41:08 Interviewer
מי שמר עליכם כשהייתם שם בערים?

00:41:11 Pepo
בערים גרמניים, חיילים גרמניים שמרו עלינו. זה היה לנו קשה מאוד, אבל לא היו הרבה חיילים. ..שם. לא כמו במחנה ליכוד לא יכולנו ל

00:41:23 Interviewer
מה אכלתם שם?

00:41:26 Pepo
אל תישארי כלום. חבר'ה משלנו היו, הביאו צירים והכל והיו עושים שם. פשוט לא טוב, לא טוב. היה, אבל היה לנו קצב כל אחד, היו מקומות שההורים היו באים לבקר, ידעו איפה זה, שלחנו מכתבים עוד דרך אנשים, גויים שהיו יורדים מהכפר לסלוניקי וזה, היינו נותנים להם מכתב, במקום ברחוב וזה וזה תמצאו את המכתב וזה וככה אני כל הזמן הזה, אני אכלתי פשוט הרמונים, קסטנה שזה נקרא, הכל הרבסתי שם, זה היה האוכל שלי, לא תאמין, לרוב הזמן, דרך כלל בזה, כי זה אתה אוכל רבע קילו, חצי קילו, קבל את הצוות, וזה מלא ויטמינים וזה הכל

00:42:25 Interviewer
היה לכם איזה פעילות?

00:42:29 Pepo
שמה?

00:42:30 Interviewer
לחברים ביניכם? הייתם מתפללים?

00:42:33 Pepo
איפה? לא. שמה בארגס לא. בעבודות הברך לא.

00:42:40 Interviewer
אתה זוכר באיזה שנה זה היה? באיזה חודש?

00:42:43 Pepo
כן, זה היה ב-40, 40 וממש 41. אחרי שהגרמנים נכנסו, המלחמה. אם היית על כין זה נגמר. ב-41

00:42:56 Interviewer
והייתם שם בחורף או בקיץ?

00:43:01 Pepo
היינו גם חורף וגם קיץ, היינו ככה באמצע לזה. כן, אני זוכר, זה היה קרבה, ואחר כך התחיל. להיות יותר חם, יותר זה. אבל בכל זאת בלילות היה קר ומאוד, הרגליים בחוץ רק חצי גובה. הוא היה בפנים ככה. היינו כל כך הרבה שלא יכולנו לשכב לאורך

00:43:31 Interviewer
לפני שהגרמנים כבשו, עוד אתה היית תלמיד או שהפסקת ללמוד כלום?

00:43:36 Pepo
לא, הייתי כבר עובד, כבר הפסיקו אותנו בהרבה לפני זה. ב-35 כבר, ב-36 גמרתי כבר. כן,. 36 או 37 משהו כזה

00:43:56 Interviewer
מה קרה אחרי החודשיים האלה?

00:44:00 Pepo
אחרי באנו, חזרנו, כבר היינו חופשיים, התחלנו שוב אצלנו בבית חרד של האבות, כי היה מיתון. לנו, היה שעה למכור דברים וזה והכל, אבל אנחנו לא צמענו, היה לנו. אני התחלתי את השוק שחור וזה וזה עד שהגרמנים לקחו אותנו

00:44:22 Interviewer
איפה האחים שלך היו? הם עדיין גרו בבית?

00:44:25 Pepo
כן, כן, כולם גרו בבית. ופתאום בחודש מרץ התחיל כבר לעסוק אותנו הגרמנים. עצבו. אותנו. והתחילו טרספורטים, טרספורטים, זאת אומרת קיבוצות, קיבוצות, אזורים, אזורים

00:44:50 Interviewer
אתה ידעת בינתיים מה קורה ביצר?

00:44:54 Pepo
לא, אמרו לנו שמעבירים אותנו בפונים לעבודות, שם אפילו אנשים התחתנו לא ידעו, הם רימו. אותנו. הם כל והודיעו לנו תשימו את הכסף תקבלו קבלות כמה שכל אחד נתן שמה, הוא יקבל את זה בזלוטים, בכסף פולנית

00:45:14 Interviewer
ואתם ידעתם משהו ממה שקורה בגרמניה?

00:45:16 Pepo
לא ידענו בכלל שום דבר. הבעיה כאן זה, אני רוצה לספר דווקא זה, כי מה עשו הגרמנים. כשכבשו את סלוניקי? הביאו רב אחד, שזה היה רב דוקטור אירש. לא, זה רגע, לא זוכר, לא בא לי השם הזה עכשיו. הרב הזה הביאו אצלנו והוא נכנס תקף לסוכנות, לקומוניטה שם, סוכנות. קומוניטה זה סוכנות. והוא התחיל כבר לדבר שאין לנו מה לחשוב ואנחנו ניסע לפולין ושם ייתנו לנו עבודות, הגרמנים רוצים כוח עבודה וזה וכולי וכולי ופשוט לימדו אותנו ולקחו אותנו ולא ידענו מה קורה בגרמניה אף אחד לא הודיע לנו מה קורה בגרמניה אבל במקרה היו כמה בחורים שלא חשבו, אהבתנו למשפחות זה מה שגרם לנו ללכת כולנו לפולנד. כי אנחנו לא יכולים, האחים שלי היו נשואים עם ילדים, היה להם משפחה שלהם. אני והאח שלי השני נשארנו בשביל לשמור על האמא שלנו. ככה שזה לא... לא יצא לנו לברוח, אבל היו כאלו שצפצפו, ואנא נהיו משום מה ויצא להם טוב, צפצפו על כולם, כך וכך היו הולכים כולם למסרבות. וברחו בערים, לשם ברחו, נכנסו יחד עם הפרטיזנים, לקחו אותם בידיים פתוחות, לחמו נגד הגרמנים, שיש לי שני בני דודים כאן. בני תודים ראשונים שאבא שלהם עם אמא שלי אחים

00:47:25 Interviewer
איך קוראים להם?

00:47:26 Pepo
זה קוראים אברהם שלם ומרדכי שלם. השם הקודם של אמי זה היה שלם. אבא שלי זה כהן.

00:47:41 Interviewer
איפה אחותך הגדולה גרה בתקופה הזאת?

00:47:44 Pepo
כאן בארץ, קודם הייתה גרה איזה אצלנו, כי הבית שלנו זה היה מן כמה דונמים ככה, מסביב. גדר, ממש כמו גטו, כמו מחנה כזה, ובתים בתים, בתים בתים, בתים, זאת אומרת, כל דירה, כמו קוטג'ים כאלו, כל דירה זה היה שני חדרים אוהל גדול, מטבח גדול, הכל שהיה משהו משהו והיו חיים אנשים כמו שצריך וחוץ מזה בכניסת של זה היו ארבע חנויות בבית הזה ובבית הממון עוד ארבע חנויות הבית השני היה שני קומות ואין אני יודע אם זה צריך לספר את זה, זה היה שני קומות עם שמונה חדרים למעלה, שמונה למטה והכניסה, ההול היה ארוך, ארבעה

חדרים מצד זה, ארבעה חדרים מצד זה, ככה זה היה וכל אחד היה לו שולחן על יד הדלת של החדר, חדר אחד, לא יודע, המטבח זה היה לכולם, מטבח ארוך מאוד וכל אחד היה לו את המקום שלו, את הפינה שלו על זה ככה זה היה באותם הזמנים, זה לא היום, היום זה מודרני הכל, זה מטבח אמריקאי, עושים הכל. אני רוצה להגיד רק שבזכותם, זיכרונם לברכה, אנחנו חיים היום במצב כזה טוב, טוב, זה נקרא טוב, שלנו, אני לא יודע, יש כאלו ש... צריכים הרבה כסף בשביל שיהיה להם טוב, לא. לי טוב גם ככה בלי כסף. אני מסתפק במה שיש לי. כי אני בן אדם שראיתי את הכל, ויודע לעשות חישוב מה טוב ומה לא טוב. כמו שאומרים, מה שמח בחלקו ממה שיש לו

00:49:51 Interviewer
אני עוד רוצה לשאול, מתי אחותך הגדולה עלתה לארץ?

00:49:54 Pepo
אחותי הגדולה עלתה לארץ ב-31-30, לא יותר מזה, משהו כזה. אז היו זוגות בירן, נתפסו. בבעלה כזאת, היו מתחתנים, והיו באים כמו טיול בארץ, הסתיים, היו נשארים בלתי לגלים כאן. כי אז היו האנגלים שמה וזה, וככה נשארו הרבה הרבה הרבה הרבה. אנשים כאן. והשנייה התחתנה ביבא, התחתנה בשנת 33, משהו כזה. היה לה תקף ירידה שתי תאומות, הראיתי לך את התמונה. וכל זה יש לי הודות לאחותי שהייתה כאן, כי אנחנו כל פעם היינו שולחים מכתבים עם תמונות, היה לנו כל זה מפצפץ. אני יודע שהייתה, ואפילו תמונות שלי של שנתיים שלוש, אני לא מצאתי את זה, מצאתי, יש לי תמונות, כן

00:51:00 Interviewer
אתה רוצה לחזור לתקופה שהגרמנים התחילו לאסוף אתכם?

00:51:04 Pepo
כן, אז סיפרתי, אמרתי שהם פתאום במרץ ככה זה היה, התחילו לאסוף אזורים אזורים. וכל. קבוצה, כמה היו ממלאים כמה קרונות, ישר לפה, למחנה הריכוז, בירקנאו ואושוויץ

00:51:23 Interviewer
מה הודיעו אבל?

00:51:25 Pepo
לא הודיעו לנו, אמרתי שבפתח של המחנה היה שם, זה היה מחנה מעבר, עשו מחנה כזה,? היה ליד הפצי הרכבת. גר תחנת הרכבת ומשם בבוקר פתאום תורשים יאללה כל הקבוצות כולם היו נותנים עם ה... לא עם הרנקול זה היה עם הצינור הזה כן היו מדברים כולם להתאסף בזה יחד עם התרמילים הכל יאללה אנחנו נוצרים באנו על יד הפשר הרכבת קבוצות קבוצות וכל אחד הגידים או טבעות מה שהיה היה להם צקאית בגרמנים שם אתם מבינים את לא שומעת את הטרגדיה הזאת של הזהב הכל הכל שלנו ענית שם הרבה הרבה הרבה הרבה דברים אני לא יודע, אני עד היום מבקש סליחה ככה, נתתי לאמי לסבול הרבה מאוד בשמונה ימים היו שהיינו ברכבת כי אני הייתי בחור צעיר, הייתי יוצא בליכודים עם בנות, עם זה והכל הייתי שבב גדול אני גם הרווקתי פעמיים גביע בזה בליכודים ורציתי קסם, רציתי להתרבש, אהבתי להתרבש הרבה, אפילו כשבאתי כאן התחלתי לאהב, התחלתי להתרבש כמו שצריך, נעלה עם לבנות, עם שחור למעלה, עם לבנות עם חום, ראיתי, יש לי כמה דמונות שתמיד הייתי מלובש כמו שצריך. מה אני אספר לך

00:53:28 Interviewer
מתי העבירו אתכם למחנה המעבר?

00:53:31 Pepo
העבירו אותנו ככה, והתחיל במרץ, ונגמר במאי, בסוף מאי. בסוף מאי גמרו את כל צנוניקים,. טיטו את כל צנוניקים הזה מהיהודים. והיו כאלה שברחו לערים

00:53:48 Interviewer
כמה זמן אתם הייתם במחנה המעבר?

00:53:52 Pepo
אני בכוונה נכנסתי לעבוד כי יש לנו כאן סיפור אחר שאח שלי הוא היה במפלגה הקומוניסטית. אז זה היה מלומד

00:54:05 Interviewer
אתה יכול.

00:54:06 Pepo
לחזור על שמו בבקשה? אשר, זה השני והוא, הפרטיזנים הבטיחו לו שיבואו לקחת אותנו גם. את אמי, היו גם משפחות שנכנסו שלמות, גם הם וגם האמא וגם האבא, זה נכנסו בערים ולנו לא היה מזל הזה, חיכינו בכוונה במחנה עשינו כל מיני עבודות שיעזבו אותנו אחרונים ככה ונשארנו אחרונים כי המספר שיש לי ביד זה אחד האחרונים בטרספורט האחרון שהיה בזה, אז כאמור כשנגמר הטרספורט שלנו, כבר שלחו אותנו, באו גם את האנשים, היו עוד אנשים ששלחו אותם הגרמנים, הצעירים, נערים, לעבוד בימ"ן, זה היה להם, האחרונים אצלנו זה היה 121, כאן זה נפסק, כי 109 זה התחיל גם את תשע האלה. אחר כך, אלו שבאו אחרי העבודות שנגמרו שם, עד סוף ניקוד כל יוון, זה היה להם 137

00:55:31 Interviewer
..מי גרתם? איפה גרתם במחנה המעבר? לפני שנשלחתם.

00:55:36 Pepo
כשהיו הבתים שם של היהודים, הם לא לקחו אותם, אז אנחנו עברנו. אנחנו נסענו באוכלים,? זה מחנה מעבר, מה היית רואה שם? היית רואה צמיחה, מזרון, הכל, הכל, למה אתה ברצפה מזה

00:55:55 Interviewer
הייתם שם עדיין כל המשפחה ביחד?

00:55:58 Pepo
לא, אני הייתי שם עם האמא שלי רק.

00:56:03 Interviewer

ואחים?

00:56:04 Pepo
כי והאח שלי השני. היינו שלושה, אח שלי הגדול הוא נסע עם אשתו והילד שלהם, האח השנייה. שלי עם שלושה ילדים, זה היה שהיה מלומד, היה עם שלושה, הם נסעו אחריי, זאת אומרת, הוא נסע בסוף אפריל, במרץ, סוף אפריל אנחנו נסענו בצופ מים, לא לצופ מים, אלא באמצע מים ככה. ככה עברנו לגרמניה, לפולין. הגענו לבירקנאו

00:56:51 Interviewer
אתה יכול לתאר את המצב לבירקנאו?

00:56:55 Pepo
את רוצה שאני אולי אתאר את המצב בעקרונות, איך שזה מה זה היה? תסלחו לי באותה. ביטוי, הנבלות היה לגרמנים, הכניסו אותנו מ-85 עד 100 אנשים בקרון אחת והיה חלון קטן בקרונות האלו של סחורות, זה כל מיני דברים ככה שהדלתות היו סוגרים אותם הרמדי וחייל אחד היה לא, החיילים היו בין שני הקרונות היו עומדים צ'מירה עם מדרג על הגגון וצבע כל זה היה צורה איומה, לא היה לנו, אנחנו צגמנו פינה עם זה בכל הקרון עם צמיחה אחת בשביל לעשות, עשינו אותו לשירותים, מקום לשירותים שם אוכל, בלי אוכל, שמונה ימים היינו בדרך, שמונה ימים, תשעת אלפים קילומטר, שמונה ימים. לפעמים היו רציניים במקומות ורצו, למשל כמו עברנו דרך יוגוסלביה, בולגריה ורומניה וזה, רצו לעזור, אפילו גויים רצו לעזור לתת לנו קצת ידוי של ככה מדי ילדים. לא הרגשנו את זה בכלל, היו מעדיפים למות כולם, לקפוץ מהרכבות, הנה, יש לי שני הדדים האלו

00:58:27 Interviewer
אנחנו נעצור כאן ונמשיך בקלטת הבאה. תודה רבה קלטת מספר שלוש, רעיון עם יוסף כהן.. עצרנו בטרנספורט

00:59:22 Pepo
כן, כמו שסיפרתי, בעקרון שמנו בילון, וככה עברנו את השמונה ימים שאפילו האויבים שלי שלא. ידעו מזה. זה סבל נורא. אחד על השני שכר, אבל שם, אין אני יודע איך לספר את זה, סבל כזה זה לא יאומן. ואז הגענו במחנה ארכוס

00:59:54 Interviewer
נתנו לכם מים?

00:59:56 Pepo
לא נתנו לנו כלום, שום דבר. אני זוכר שירדנו בבולגריה, לא ירדנו, בבולגריה עצרו בשבילהם,. בשביל החיילים, לא בשבילנו. ראינו שהחליפו חיילים וזה וכולי וכולי, ובאו אנשים, רצו להתקרב, התחילו לראות עליהם. והביאו קצת, היו כאלה שהצליחו להיכנס בין זה, החיילים היו רחוק. או שהחיילים עשו את עצמם שלא רואים, נתנו לנו, שייתנו לנו קצת מים. ועד שהזדמנו לזה לברקן הבא

01:00:38 Interviewer

היית עם מי היית? עם אמא שלך?

01:00:41 Pepo
אני הייתי עם אמא שלי ואח שלי. איזה אח זה? שלושתם. האח שלי היה יותר גדול ממני, יצחק.. והגענו לשם, האמא שלי נשארה בתור של נשים ונכים, שם זה הסלקציה הייתה בצורה כזאת, רקס זה היו האנשים הטובים, לא, רקס היו האנשים, נשים, ילדים, חכמים, עם הזקנים הכל נכים, כל אלו זה היה ישר למס אלפות, לקחו אותם באוטובוסים ישר למס אלפות. ואנחנו הצעירים, כל אלו זה הוציאו בשביל עבודה. העבירו אותנו קרוב למחנה, כי זה היה פצר הקבץ, הקריבו אותנו, ושם בחצר היד שלי, התחילו לנו להיכנס אחד אחד, אני זוכר והתחילו לשים לנו את המספרים ביד, לפי ידו

01:01:55 Interviewer
אתה יכול להראות?

01:01:56 Pepo
כן, ואז אני קיבלתי את המספר 120,779. היו קוראים... במחנה לא היה שם היו קוראים. אונדץ ונציג זיל אונדץ ונציג זיל יבוא אתה מוציא את הכובע כן אדוני זה אני וצילמת את זה צלקו אחרי זה הכניס אותנו במקרחות הוציאו לנו את כל הבגדים וזה, ונעליים, הכל, נתנו נעליים שלהם, שזה היה שלמות כאלו, אבל מלמטה זה היה עץ. עץ ולא, ומפלסטיק או מבת, ככה היו עושים. כל אחד היה מקבל שום נעליים גדול, קטן, ומכנסיים וזה. גופיה פתאום היה נופל לך איזו תחתון של בחורה לגברים, שם הכל היה מעורב, מה לספר, זה לא היה נעים הכל זה, אבל מי יסתכל על זה? אנחנו ראינו איפה שנכנסנו, אמרנו ברוך, זה היה סוף כבר. אני זוכר את הלילה הראשון, אני נכנסתי ובירקנאו הכניס אותנו קבוצות קבוצות לבלוקים, הבלוק שלי היה 25, מול המסרפות של בירקנאו. כי אני רוצה כאן לספר כי באושוויץ לא היו מסרפות, כי אושוויץ ובירקנאו זה מחנה על יד מחנה ואמצע פסח הרכב. תראה באיזו חוכמה עשו את זה היו לוקחים חצי מכאן פער טרספורט אחד כאן טרספורט שלי נפל בבלקנאו והבלוק שלי 25 זה היה מול המסרפות והלילה הראשון זה היה לנו נורא ריח של בשר צרוף צרפו שם את ההורים שלנו את כולם זה היה הלילות הראשונות היו שם, איך אני, אין לי מילה, אין לי מילה להסביר את זה, אני לא יודע איך קוראים את זה, איזה שם יש לספר הזה, אני לא יודע בעצמי, אין. היום זה ברכה. התחלנו להתגבר על זה, למחרת הוציאו אותנו בעבודות החוץ ושם זה היה כבר במאי, עוד היה עוד קיץ וזה התחלנו לעבוד תעלות, הם היו עושים תעלות תעלות ואחר כך מוציאים דשא ושמים בזה בביא הזאת של ה... את העולות יפות, כאלו פארקים וזה והכל. אני נפלתי בבריכת של דגים, שזה נקרא

01:05:22 Interviewer
מה זאת אומרת?

01:05:23 Pepo
זה היו קוראים פיש קומנדו. קיבוצה של דגים. פיש קומנדו. הלכנו לבנות שם בריכות של דגים.. לחפור באדמה ולעשות בריכות, בריכות, בריכות. ומי שלא ישתמש לדגים, וזה להביא דגים שם ושיהיה להם דגים, אני לא יודע. ככה היו קוראים את זה

01:05:47 Interviewer

אתה היית שם עם עוד אנשים מסלוניקים?

01:05:49 Pepo
בוודאי, בוודאי. חצי הבלוק שלנו היו כולם מסלוניקים.

01:05:54 Interviewer
אח שלך היה איתך?

01:05:56 Pepo
,לא, אחלה, עכשיו אני רוצה לספר שהטרספורט הקודם, שהיה אחי.

01:06:02 Interviewer
איזה אחי?

01:06:03 Pepo
אחי השני.

01:06:04 Interviewer
ששמו?

01:06:05 Pepo
רק הוא, אשר. הוא היה מוזיקאי טוב, הוא היה מלומד במוזיקה טוב, ידע קצת גרמנית גם כן,? והוא הסתדר. תקף למחרת הוא לא נכנס לקומנדו לעבוד, נכנס באורקסטרה, האורקסטרה שהייתה בדלת. כל קבוצת הנגנים האלו, אנחנו לא היינו יוצאים בבוקר לעבודה מהמחנה בלי מוזיקה, בלי שירים שלהם, היו מנגנים כל מיני מרשים כאלו. את יודעת מה זה מרשים, כן? איך אומרים בעברית

01:06:43 Interviewer
משהו.

01:06:44 Pepo
משהו, כן. וככה היינו יוצאים לעבודות. אני עבדתי שבועיים ככה בזה בפיש קומנדו, אחר כך. נכנסתי לקומנדו אחר. כעבור כמה זמן הכריזו על בעלי מקצוע אם יש קיים בהם. בינינו, אני הרמתי את היד, באו לקחו את המספר ואמרו מה אתה יודע, אני אמרתי שאני מסגר מכונאי, גם אחי אותו דבר. למזלי רק המספר שלי תפסו, האח שלי נשאר בגביר גנאו. כעבור חודשיים שמעתי מחבר'ה שהעבירו אותו בוורשה, שם בגטו ורשה, שם ניקו את כל הבניינים וזה והכל. ושם זה סיפור אחר, הוא היה הכי גיבור במשפחה, כזה ראיתי, הראיתי לך את התמונה, כפוא, ידיים, כאלו, ברצל והכל, ובוורשה, בניקוי שעשו בבניינים, מצא קבוצה שירוב לזהב. כל רובלה זה מטבע כזאת, זה חמישה אדואד או ג'ורג' לירות זהב אם את מכירה את הלירות הזהב כל חמישה זה רובלה אחת זה רוסיות, זה זהב הוא מצא בקופסה איזה 30-40 חלקיחות כאלה אז שמה זה כל פעם היו מפשטים אותך להתפשט והיו מחליפים להתפשט ולהיכנס גם בתל בית ספר קודם וכל יום שבת היו מחליפים בגדים אז הוא היה צריך להחביא את זה באיזשהו מקום ושם היה כבר מהטרספורט הראשון היה חבר שלו שהוא היה הבלוק הזה, האחראי על כל

הבלוק הזה, על כל ה... הצריף. חבר שלו טוב, היו גם בשבעת ציון ביחד, הנה עוד דבר אחד שנזכרתי. ופתאום, כשראה אותו, נשקו וזה וכולי וכולי, אומר לו, תשמע, שמעתי שאתה כאן, אני באתי, אני מצאתי כך וכך, אני לא יודע להרוויח, אתה אבא לבית של הבלוק, אף אחד לא עושה לך, הוא לא אהב אותך. הוא היה רק בבלוק כל היום הוא היה נותן הוראות לנקות וזה והכל ולסדר הכל מסודר וזה וכל היום היו אוכלים היו גונבים מאיתנו ואוכלים גם את האוכל שלנו והיה מספיק בשבילהם החביות של האוכל היה בא שם היו מביאים לכל הבלוקים הם היו לוקחים את הכי טוב כל התפוחי דמם למען לנו היו נותנים את המים טוב, זה בכל דבר, אומרים אצלנו, אין כפית שמערבבת את הדבש ולא תואם קודם. אין, היא מערבבת את הדבש.
ומהבלוק הזה, אח שלי, התחלתי לספר על ריבר שם, אח שלי שמה, שמצא את הקורסה, הוא מסר לזה לחבר שלו, אמר מתי שאני אצטרך ככה בשביל שיהיה לנו קצת לאכול קבל כמה ימים הלך, אמר תן לי רובלה אחת, יש לי, היו שם סיבילים, זרחים, פולונים, שהיו עובדים, מהנדסים וזה וכו' והתחילו החבר'ה שלנו לעשות ביזנס איתם, בשקט אז הוא אמר למישהו, אני יש לי רוב לחם, לא אמר לו שיש לו הרבה. הוא אמר, תביא, אני אביא לך כמה שאתה רוצה אוכל, אני אביא לך הרבה אוכל. אז הוא הלך לקחת את זה, מה, מאיזה רוב לתאומר? הנה נתתי לך את הקופסה, הוא אומר, אחלה זה זה, הוא אומר לו, לא קופסה ולא זה. ובאותו זמן היו כמה חולים עם טיפוס שם. נשמעי טוב, גבר שם. היו כמה חולי עם טיפוס, אז הוא הכניס את האח שלי בלי טיפוס, בלי כלום, הכניס יחד איתם ישר למשרדות. הוא שלח, הרג אותו.
למי? זיכרונו לברכה, חבר שלי שבא, שעבד איתי בנמל, הוא היה איתו, הוא סיפר, כי הוא הכיר אותו, הוא היה בשכונה שלנו גם. מאיפה אני יודע? תשאלי, כן? אני יודע ממנו, לא רק הוא, ועוד אחד

01:11:48 Interviewer
בוא נחזור.

01:11:48 Pepo
וכשבא, כן, מה את רוצה? עוד הפעם שוב על זה במחנה?

01:11:54 Interviewer
כן. אתה רוצה לסיים?

01:11:57 Pepo
לא, זה במחנה, ככה עברנו. כעבור רוחות זה הוציא אותי, ואת האח שלי עזבו שמה, כי אני? קפצתי אחד, אח שלי זה... אבל כשהוציאו אותי הביאו אותי באושוויץ, על יד מחנה, שם הביאו אותי והכניסו אותי בקנטינה, קרנטינה. בקרנטינה שם, איך זה נקרא בעברית קרנטינה

01:12:21 Interviewer
הסגר, הסגר.

01:12:23 Pepo
הסגר, כן. הסגר רפואי? הסגר, מחנה הסגר, בוא נגיד. הכניסו אותנו שם בקרנטינה. ארבע. חמישה ימים, עוד הפעם במקרה אחד הדבישו אותנו נקיים, בגדים נקיים והכל בסדר, ושלחו, וכל יום ארבע הימים האלו נתנו לנו בצהריים לישון, אוכל טוב, זה היה בסדר, אמרנו אם ככה זה בסדר, ניצלתי. מה זה התברר? קמו ארבע חמישה ימים במשאית, עלינו כמה חבר'ה שהיה לפי הרשימה הכריזו על המספרים, יצאתי, אתה מוכן? תעלה לאוטו, לאוטו, לאוטו. עלינו

באוטו מסע, שני חיילים בפינה, והעבירו אותנו, היו צריכים להעביר אותנו בבית חרושת דותחים אנטי-אוויריים, שפיכתו חלומיץ, אז עשה הנהג, עשה טעות והעביר אותנו בגולי שער. בגולישאו. עברנו בגולישאו כמה זמן, שם זה היה בית חרושת של... עכשיו נזכרתי, אמרתי קודם בונה. זוכרת? זה אני... אני זוכר. היה בגולישאו, בגולישאו זה היה בית חרושת של מלט, שהיינו צריכים לעלות כל בוקר לערים. שם היו מפוצצים ערים ואנחנו היינו מפרידים את החול מהאבן ואת האבנים היינו שמים בזה בעקרונות וגם את החול בעקרונות

01:14:07 Interviewer
אתה היית בבונה או לא היית?

01:14:09 Pepo
מה?

01:14:09 Interviewer
בבונה אתה היית?

01:14:10 Pepo
בוודאי, אספר לך אחר כך.

01:14:13 Interviewer
לפני גולישאו?

01:14:14 Pepo
קודם אני, אתה הייתי כשסיפרתי לך שהייתי בבונה, אבל העביר אותי קודם בגולישאו.

01:14:20 Interviewer
ואחר כך לבונה?

01:14:22 Pepo
אחרי כמה כוחות שיים, העבירו שוב אותי בבונה.

01:14:27 Interviewer
אז בוא נמשיך.

01:14:29 Pepo
עברתי בבונה, עברנו שם את המבחן. לזה היינו מיועדים.

01:14:34 Interviewer
אתה יכול עוד לספר על גולישאו? איפה אתם, באיזה תקנים חייתם?

01:14:39 Pepo
המחנה לא רע, זה היה שם, אבל העבודה הייתה קשה. בערים, לעלות בבוקר וזה, וזה היה. קרה. היינו צריכים ללכת איזה קילומטר וחצי כל בוקר

01:14:48 Interviewer
איזה תקופה זאת הייתה?

01:14:51 Pepo
תקופה ככה בין חורב, בין סוף לקיץ סוף הקיץ אתם הייתם שם? לא ידענו בדיוק שם למען. האמת אי אפשר לזכור אם זה היה קיץ או זה רק בסוף אני יכול לזכור בהתחלה ובסוף שם אז היינו בדיוק בלי כלום אתה יודע להסביר איזה מצב היה

01:15:16 Interviewer
כמה אסירים אתם הייתם?

01:15:19 Pepo
בגולשאו היו הרבה, ושם פגשתי יבנים שכבר היו מזמן. התחלנו להתייעד, ושם במיטות, שלושה. קומות, שם היינו מתחבאים, בחגים, והיינו עושים תפילות והכל. זה מה שהתחלתי לספר. אחרי זה קבור כמה זמן, לא הרבה זמן, הוציא אותי והביאו אל בית דבונה. בית דבונה שם, הכניס אותי עוד שוב בקרנטינה, במחנה הסגר, בבלוק הסגר, ומשם למחרת העביר אותנו אצלנו מנדלסים, בלוק, ושם עשו לנו בחינה, בחינות. תתינו לנו קליבר ביד, תתינו לנו, הראו לנו מכונות. היינו במקום שהיו מכונות, קוראים את המכונה הזאת, אם לא ידענו את השם לא היה אכפת להם, אבל מה היא יכולה לעשות המכונה הזאת? הם אומרים שזו פרזה, וזו, זה, זה, זה, אפשר לקצר צינור, לחתוך צינור, להביא את זה במצב שאתה רצית, ואפילו אם זה ברובי או בארוחה. כן, ואיך מודדים את זה? קח את הכלים, היו הרבה כלים לזה, לקחתי את הקליבר, אמרתי חמישה מילימטר, תקף וכבר הקצין אמר, לינקס, אתה בסדר, לינקס, רק זה היה פסול

01:16:59 Interviewer
אתה ידעת גרמנית?

01:17:01 Pepo
קצת, שם למדתי, וגם היום אני יודע קצת.

01:17:04 Interviewer
איך אתה הבנת את השאלות?

01:17:07 Pepo
כי שאלו אותנו, והיו גם, שאלו גם, היו גם כמה מהנדסים של יהדות צרפתית ואיטלקים, היו. אומרים לך באיזו שפה אתה יכול, היו מנסים כל מיני שפות, איפה שהיית עונה להם יותר טוב, בהתחלה זה היה קשה, אבל אחר כך התחלנו ללמוד את הגרמנית. כי היו חבר'ה שאמרו לנו שהיו מקודם למחנה חבר'ה תשימו, תקפידו על זה את השפה כי היו הרבה חבר'ה שמתו, מתו למה? מפני שלא הבינו הגרמני אמרנו קח את העט נם דפיקל אז הוא היה לוקח את הביאדר כן? או שאופל, פיקל ושאופל שאופל זה היה העט ופיקר זה היה מקוש אנחנו שמנו, למדנו כמה שמות וידענו פחות או יותר מה זה הכלים לכל הפחות היה אומר קח את הפיקר, היתר לוקח את הפיקר, לא יעשה לך כלום ואם היה לו היתר, או שהיה הורג אותך, היה יורה בך או שהיה מרביץ עם הזה של הרובה עבודות שם, אחרי שעברתי את כל המבחן הזה והצלחתי,

למחרת שוב הכניס אותנו באוטובוס

01:18:43 Interviewer
כמה הייתם?

01:18:44 Pepo
באוטובוס אני אומר במשאית, אנו היינו הרבה כאילו מכל המשאית. פחות מחצי הצלחנו. אני. היחידי היווני שהצלחתי, שני רוסים ואחד הונגרי. ארבעה חבר'ה הצלחנו

01:19:04 Interviewer
כולם יהודים?

01:19:05 Pepo
כן, בוודאי. לא, הרוסים אני לא יודע אם היו יהודים, לא, הם היו שבויים מלחמה, לא, הם צמדו. יותר מזה, או פרטיזנים או זה והכניס אותנו. הרוב הם היו הוריגים אותם, אבל היו כאלה שנכנסו, אמרו שהם יהודים, אז הכניסו אותם. זה סיפור ברוך, בסוף אני אספר לך על חבר שהייתי איתו. ועוד הפעם עלינו במשאית והביאו אותנו בבית חרוש בשביל תוכנומית כאן. ששמה סביבות אוברשלזיה, זה על גת קטוביץ'. נכנסנו שמה במחנה, נתנו לנו מיטה, נתנו לנו הכל

01:19:52 Interviewer
אתה זוכר את עונת השנה בערך? מתי זה היה?

01:19:56 Pepo
שמה זה היה בספטמבר, ספטמבר 43, בסוף ספטמבר 43, משהו כזה, ספטמבר, אוקטובר.. ושם בבית חרושת הזה עבדנו, אני לא זוכר כמה חודשים ועד שהגרמנים הפציצו את הבית חרושת, האמריקאים הפציצו את הבית חרושת

01:20:26 Interviewer
אתה יכול לתאר איפה גרתם?

01:20:28 Pepo
שם במחנה, היינו נוסעים בבוקר איזה חצי קילומטר, קילומטר אחד מהמחנה לזה, כי היה. אסור בעיר בפנים לבנות מחנות. כל המחנות היו מסביב לעיירות

01:20:44 Interviewer
זה היה עיירה כזאת?

01:20:45 Pepo
כן, עיירת קטוביץ'. זה היה נקרא עיירת קטוביץ'. זו היא עיירה טובה, היום היא גדולה, אז היא. לא הייתה כל כך. כי שם, הרוב היו המינות שם, זה המינות של הפחם, פחם, שהיו מוציאים. בעברית איך קוראים לו? מכרות. היינו עכשיו במכרות שלמה. אז זה יצא. התחלנו בבית חרושת, העבירו אותנו לבית חרושת. לפי הרשימה שלהם, ההמלצה של המהנדסים, מה שידענו על זה. כתבו שאני מזגר מעולה אז לפי זה, כבר רשימה גרמנים, הקצין הזה היה מכניס את החבר'ה

לכל מקום ומקום לעבוד יחד עם המהנדס של בית חרושת מהנדס טוב, אני זוכר אותו מייסטר בוש היו קוראים לו אצל בן אדם טוב היה רואה אותנו, היה מרחם, ראיתי בעיניים שלו את הנחמנות שהיה לו. פעם אחת זרק לי סנדוויץ', הוא אמר, אני מצטער, הוא אמר לי, בגרמנית, אני מצטער, אני רוצה לעזור לך, אבל ייתנו לי כדור במצח. וזה נכון, הוא צדק. והכניס אותי במחלקה איפה שהיו עושים את הבונישטיק, בונישטיק זה ראש הנקרא של התותח, אני ראיתי רק את הראש הזה, נהיה לי שחור, אלוהים אני אומר בעצמי, מאיפה אני אתחיל, נתנו לי ארגז ככה כמו המזגן הזה, ככה עם שני דלתות ומפתח, קח את המפתח, זה הרגש שלך, תפתח, פתחתי כל הכלים שאני צריך, מצירה כזאת קטנה עד צירה כזאת גדולה. היה לי פטיש אוויר, שהייתי צריך את הקנדים לקחת מהבלוק הזה, זה היה מין בלוק הזה, כמו הגודל של הטלוויזיה בחייו. קצת יותר קטנה אולי ככה בלוק ואיך שהיו מביאים מהזה מה... איפה שעושים באדמת את הדברים שהם רוצים שמים את החומר היבט

01:23:34 Interviewer
יציקה?

01:23:35 Pepo
יציקה מי היציקה? היו מביאים את הבלוק והיינו צריכים דברים שאני יודע אותם והייתי צריך. לקחת את כל הקאנטים קודם כל לעשות יפה אחרי שהייתי לוקח עם הפטיש הייתי עם הפצירה עושה את זה שיהיה בולט יפה ככה יפה עם היד הייתי עושה ככה ואחר כך היו שם אולי איזה 100 אחורים שברוב האחורים האלו אני הייתי צריך לעשות הברגה, ילדים מקשיבים להברגה והכל היה בא המייסטר היה אומר תראה זה וזה וזה הייתי מסמן לפי מספרים שני מילימטר הברגה כאן ארבע מילימטר כאן מילימטר אחד הברגה ועם כל הכלים הייתי לוקח את זה היות שנהיה לי שחור וזה והמנדז הוא קרא את זה בעיניים שלי, הוא אמר, אח מנצ'י אומר לי, אב קיינהנקס, שלא יהיה לך פחד, הוא אומר, אכביניר, אני כאן. שמחתי מאוד, אני ראיתי אותו כמו מלא חגדי בחייו, ברגע הראשון אני אמרתי, זה בן אדם טוב. הוא הסביר לי, תראה, יש אחד כל המספרים כאן, אני אסמן, הוא אמר. אחר כך אתה תדע בעצמך את זה, לפי אחורה אתה כבר תדע. אתה תסמן, זה שלוש, זה ארבע, זה שש, זה שמונה. ולפי זה הייתי מקבל, לוקח את זה שיוצא תכונים דם. אחורים היו, המכשיר הזה שעושה את ההברגה

01:25:33 Interviewer
המברק?

01:25:34 Pepo
זה כמו מברק, זה לא מברק, זה שאתה צריך לעשות את ההברגה שם בפנים כי היה צריך שם. להיכנס לבורק בקיצור, עבדתי, הוא בא, הוא בדק, גוד עושה לי, תמשיך, ביי תרמחה מה יתרמה אחרת? המשכתי, המשכתי, המשכתי את זה הלכתי פתאום ביום כעבור שבוע קוראים אותי באפל פלאס, אפל פלאס זה היה במגרש המסדר אני עומד במגרש המסדר כמו כולם אחרי שיצאנו מהזה, זה היה בשבת בערב לאמבטיה היינו נרצים, נותנים, אתה יוצא מצד השני, לוקח בגדים חדשים אחרים, לא חדשים, אחרים, אחרי המכבסה, והיית עומד בתור. פתאום קוראים את המספר שלי, אלוהים, שם מי שהיה קורא מספר זה היה כבר. אני אומר, מה קורה כאן? פחד, הלכתי. יצאתי מהשולחן, למדתי עד דקה צינורה. הוא רוצה לי ככה, דו-רנץ', דו-ביסטו-גוט-ארבייט, הוא רוצה לי. אתה בן אדם, אתה פועל טוב, לכן תקבל 20 מרקים, תשלום. בחיי האלוהים והילדים שלו לא ידעתי ממי פה זה בא, מספר את זה אני לוקח איזה מרקים כאלו מהמחנה, לקנטינה של המחנה רק אינני יודע, יש עוד חבר אחד שהיה מקבל

מרקים בארגון, עוד בחור אחד שהיה איתי, אפילו באותו המיטה ישבנו במלבצת קוראים לו יוסף פיצ'ון

01:27:45 Interviewer
אנחנו נעצור כאן ונמשיך בקלטת הבאה.

01:27:48 Pepo
בסדר.

01:28:06 Interviewer
תודה רבה. קלטת מספר 4, רעיון עם יוסף כהן. עצרנו כשקיבלת 20 מרק בגלל שהיית עובד. טוב

01:28:40 Pepo
כן, וזה המשיך כל הזמן. כל יום ראשון באפל פלץ, במגרש המסדר, הייתי מקבל 20 מרק. כל. ככה עד הסוף של הבית חרושת הזה. אני רוצה לספר קצת בבית חרושת עצמו. אחרי שנכנסתי כבר למסלול והתחלתי כבר להצליח וכל וזה, והתחלתי יום אחד, אני אומר, אני אעשה איזה טבעת. ראיתי צינורות שמה של נרוסטה, שהיו כל מיני צינורות שמה וזה, ולא, לקחתי צינור ככה כזה בגודל של יכול להיות החור של התמ"ד וזה שאצבע לקחתי, חתכתי את זה, הלכתי במכונה, חתכתי את זה, יפה הכל וזה מתחיל לקחת ביצועות, לעשות את זה ככה כמו שזה, לקחת נייה סביבה ככה ועזבתי את הקובייה הזאת, עזבתי אותה למעלה ולקחתי את זה ועשיתי עד שעשיתי ממש כמו תמ"ד כי אנחנו, זה המקצוע שהיה לנו בבית חרושת. אנחנו היינו, היו קוראים לנו כל בוא שלום, כל הדברים שהיה צריך לעשות היינו עושים. מציתים, נגידים, כל מה ש..

01:30:08 Interviewer
לפני המלחמה?

01:30:09 Pepo
כן, לפני המלחמה. בבית חרושת שלנו היה בית חרושת קטן, שניכנו, יושב עשינו אותו בית. חרושת. שמנו כמה מכונות שם, אז היה מספיק. בקיצור שם התחלתי לעשות את הבת החבר שלי הרוסי הזה התייענו נהיינו חברים היינו אחד ממול השני אומר לי מה אתה עושה? אומר תיזהר אומר לי מה מה מה יש? אני נזהר אם אתה שומע משהו תעשה אני אתקן ואני אבין עשיתי, כנראה שהוא היה עובד, הוא לא הרגיש שגרמני קצין, הוא בא ואני הייתי הרסח הזה, כן, לפני זה, אחרי שגמרתי את זה, נתתי לו, הוא ידע לעשות גרבירי, את יודעת מה זה גרבירי? מונוגרמים, לכתוב מונוגרמים עם צירה כזאת קטנה, ראית כשעושים שמות בדלתות וזה ואיך הוא טיק טיק טיק עושה הוא היה מאוחד לזה וזו הסיבה שדיברנו פעם במחנה והוא אמר שהוא ידע לעשות את זה אני עשיתי את הטפת הוא עשה את הקרץ הגרמנית את השלב דויצ'לה איברלס במונוגרם. I בגרמני עם D הגרמנית ולמטה אמרתי לו תראה תכתוב עשיתי לו הוא אומר, וואלה, אתה יודע, הוא אמר, עשיתי לו את זה, הוא עשה גרביר את זה, ובדיוק גמרתי את זה במחנה, אני לוקח אותו בבוקר, אני עושה טב טב טב, חשבתי על זה לתת למישהו מהקאפוסים שם אולי, לקחת איזו שיר של תפוחי דמעת שם. הוא לא שם לי שבע גרמני, אני נמצא באבן בדיוק, אני מלטש אותו אני רואה דרך הזה, דרך האור, אני רואה את

הצלצל שלו על הקיר אמרתי הברוך, כאן זה גמרנו אני הסתובבתי, ראיתי אותו, הוצאתי את הקור למטה ישר אבל ביד יש לי את הטבעת ככה ככה עושה לי מיינץ' גבה עושה לי ככה תן ואז עשוי דנד הוא אומר לי מה יש לך ביד? אז אני לקחתי נתתי לו זה משתכר הוא שם את זה באצבע, זה בא לו טוב, בא לו טוב, באחד האצבעות. אומר לי, זג מבית ביטן, אומר לי, בן הדסקים החדש, מי עשה את זה? אמרתי, איך? הוא עושה גוד. הוא מסתכל ככה, הוא רוצה ציגרה, הוא ידליק ציגרה איתו. הוא נתן לי ציגמה, הוא אומר לי אני יכול לקחת את זה בשמחה אני עושה, זיכר אני אומר לו בוודאי, זיכר בוודאי, גוט, ביי תרמחן הוא עושה לי, תמשיך לעבוד, ביי תרמחן, תודה לך, לא ראיתי אותו כמה ימים אז זה בא יום ראשון, הם בצריף שלהם מדברים, היה להם מחנה ספורט והכל והכל כנראה דיבר או מישהו זה פתאום ביום שני שאנחנו ניגשים לבית חרוש לעבוד אני עובד בעבודה שלי פתאום אני רואה את הפעם צ'רוב, אני מסתובב לא צריך, אומר לי, לא צריך לא יותר מהכן, תעבוד, הוא אומר לי. זגנים, הוא אומר לי, תגיד לי. דו, כאן זה מהכן עצמה שטיקל, כמה חתיכות? סקרתי, אמרתי לו בצחוק ככה. זכר, ואיפה ילבולים זה? ואיפה ילבולים זה? אני יודע גרמנית אבל לא כל כך, ואיפה ילבולים זה? כמה אתה רוצה? אומר לי, אחצן שטיק, שמונה, עשר חתיכות. ואיפה יצא הייתי אומר לי? כמה זמן זה ייקח לך? הבוחר צבאי בוחר שבוע או שני שבועיים הוא תרוצה לקחת הוא מוציא ציגרה, הוא מדליק, הוא זורק לי עוד ציגרה אחת, הוא עולה לא כשבא הוא כבר לא זורק לי ציגרה רגע רגע רגע, כן הוא נתן לו את הפנסיקה והוא הולך. למחרת בבוקר, כשבאנו מהמחנה לבית חרושת, זה היה ביום שלישי, יום שני מתחילים שם, ביום שלישי, אז הוא בא עם תיק מלא. אז הוא בא עם תיק מלא, הוא אומר לי, מנץ', גריק, אלפסט, הוא רוצה לי, אלפסט, תחזיק לי את זה. יאו, אירוע בשרפיר, לקחתי את זה והחזרתי את התיק והמשכנו ללכת. באנו למחנה, בשער היו סופרים אותנו, בקטר דה בקטר תתפזרו, כל אחד לעבודה שלו, בקטר דה נער בית, כל אחד, התפזרנו לעבודה, כל אחד הלך במקום שלו. אני הולך למקום, אני מחפש את הקצין, אני לא מוצא אותו הלכתי למקום שלי בארון, פתחתי, הוצאתי את כל הכלים שלי בשביל לעבוד שמתי את התיק בפנים בארון, אבל בלי מה ממתין כעבור שעה, שעתיים, אז הוא בא הוא רגע יאללה, ראש הפרשה, בואי איזה מיתיק מיתיש, מיתיש, תיקנים המיתיש הוצאתי לו, נתתי לו, הוא רואה שכבד מי שפעם נוקטי הוא מתחיל לקלל אותי למה זה מדע? אני הבאתי כל מה שיש בפנים זה שלך, הוא אומר לי האם שואלים לרובו שפיר, אני אומר תסלח לי, אני לא ידעתי, אני לוקח את התיק מהר, פותח אותו כדי לשפך את זה, גוד, הוא עושה לי ככה, יפה, פתחתי לו, סגרתי לו את הזיז ונתתי לו את התיק ביד, חובידר זה היינו עושה לי ככה, וזה עולה, קבעו שבועים, באו, הוא מקבל את עשרת החתיכות, עבדנו עם הרוסי, אני, מה שלקח לי, אמרתי לרוסי בוא נעשה חגיגה

01:37:41 Interviewer
מה זה.

01:37:42 Pepo
היה? סיגריות, שלושה קופצאות, ארבע קופצאות סיגריות. ג'וזף אסטור, האדומים האלו, הכי. טובים, הכי טובים הוא הבא לי. כי הוא היה קצין, הוא היה מקבל את הסיגריות. החיילים היו מקבלים סיגריות אחרות. הוא בא לי לחם אחד. הוא בא לי שני קופצאות בוליביף, בשר בוליביף. ואת מכירה את הבשר הזה? הוא ביא לי חבילה מרגרין, הוא ביא לי חתיכת נקניק כזה ושוקולד אחד קטנה ככה אני עם הרוצח אמרתי בוא חתכתי את החצי נו הוא אומר זה מגיע לך והוא אומר לי נתת לי קצת אנחנו משותפים אמרתי לו אין כאן אנחנו נוכל, אתה יודע מה, לא נביא את זה למחנה, נוכל ככה. נוכל, בבוקר כשהיו נותנים לנו חתיכת דחן, פרוצה אחת, שמינים מחצי קילו. שמינים מחצי קילו היו חותכים ככה, וחתיכת מרגרינה, חתיכה קטנה

ככה מרגרינה, היינו שמים את זה וזה, היינו שמים קצת מלח אם היה לנו, למי שהיה, למי שהיה לו שום... היה קונה שוב במחנה וזה היה שם וזה, ככה זה. כל בוקר היינו, באוכל שלנו היינו אוכלים גם פרוסה טובה של זה שלנו, וציגריות. אני כבר לא רציתי, כבר לא היה לי מפני שאני עם הציגריות, גם לימדתי אותו גם כן, היה ראש התמכים במחנה ריכוז. במחנה כשהיינו חופשיים הייתי מסתובב והייתי עולה אחרי המטבח הייתי עושה עם הציגרה ככה מראה לו לזה לראש את הטבחים היה משתגע להם היה הכל אבל ציגרת מאיפה היה להם חודשטוטה פיארוני בפולונית חודשטוטה תבוא הנה פיארוני ממזר תבוא צודק, היה אומר, ימם ידנה פפירוסה, יש לי רק סיגר אחת אבל היה לי בזה, לא, ככה זה, למדתי את הפטנט שלהם הייתי נותן לו, נו, מה אתה רוצה? שליש תפוחי דמע היה לנו צירים אדומים כאן, שהיינו הולכים בכל מקום זה ממש ציר, ממש ציר, שהיה נכנס בפנים חמישה ליטר אוכל,

01:40:17 Interviewer
תבין. מה עוד הייתם אוכלים במחנה?

01:40:20 Pepo
לא, זה היה לנו תמיד כאן, בעבודה, בבית, בכל מקום. רק במחנה היינו שמים במיטה, כל אחד. את הציר שלו. אני לקחתי את הציר והלכתי בציר, אמרתי, זה פול עד למעלה. תפירו, אני עושה לי ככה מם זה. יש לך עוד? אם אתה תיתן לי פעול אני אביא לך מחרות מאיפה? מה יש לך אדון נותן לי? הוא הבין שאני בבית חרוש שנותנים לי הוא הכניס אותי בדלת בפנים מילא איזה תפוח אדמה מלא שאני לא חלמתי חודש שלם לא הייתי מקבל ככה תפוח אדמה ישבתי בפינה של צריף שלא יראה אותי אף אחד מקלף את זה ואוכל ככה היינו אוכלים את הקליפות אנחנו היינו מחפשים קליפות של תפוח אדמה לאכול עכשיו אני אשאיר כבר, וזה היה לי איזה מקרה וזה אוכל בכיף במשך עשר דקות כל האסיר הזה היה נעלם אוכלתי מלא כבר, נרגשתי אחרת, התחלתי לקבל משקל עזבתי את הסיגריות שלי, היה לי מקום בבית חרוש שהייתי פושט איתו, כל יום הייתי לוקח סיגריות אחת בזה זה שבארגז שלי אפילו המייסטר, הגרמנים לא היו יכולים אותו זה היה שלי כי אני הייתי אחראי על זה אני עם הרוסי התחלנו לעשות יום אחד בקיצור עשיתי איזה 30-20 חתיכות לגרמני הזה יום אחד אני אומר לו, הר פריץ, פריץ היה הוא קורא מה יש גרק היום, אמר לי, מה זה יש גרק? אמרתי לו, אני אשתיק, אני אומר דבר חדש, אני מדבר באספניאלי, יש לי חתיכת חדש, חתיכת משהו חדש. הוא אומר, מה? אפשר לראות? כן, אני לא יודע אם אתה אתה אהוב את זה, אבל תוכל לראות. מה עשיתי? עשיתי מונוגרם. ככה כל פעם אני מסביר מה שהתחלנו לעשות, כי היינו עושים את .S-P-A-N-N-M-M-C מונוגרם זה בימה. אני התחלתי לפתוח, שם היו כל החומרים, לא היה קשה לי לעשות. אני אם הרוסים פעם אני עשיתי משהו הייתי נותן לרוסים תעשה את זה וככה אני הגעתי שם עד מצית עשיתי לא הספקתי לעשות הרבה שני מציתים עשיתי לקחנו צינור אלומיניו עשינו חור בפין כמו שצריך עשינו הברגה בשביל לבורג בזה בצד אחד הברגה למעלה שמנו חתיכת צינור עם חור בשביל להפעיל דיל הכל עשינו ממש הייתה לי פה לנייה שם שעבדה ממולי, היא הייתה עוזרת לי בהתחלה, הייתה שמה לי סנדוויץ', אני מצד אחד, אנחנו עובדים מצד אחד, הם מצד השני, באוכל הייתה זורקת לי סנדוויץ' אחד, עם שפק, אם זה חזיר או סלמי או מה שהיה, נקניק או מה שהיה. אמרתי לה תביאי לי, תמחפשי לי פידינים כאלו, חוטים כאלו, וצמר גפם, היא הביאה לי צמר גפם וזה והכל, ואנחנו עשינו ממש מצית. עכשיו איך עושים את הגלגל זה שעם האבן, הביאה לי שני אבנים, אני ביקשתי מהמייסטר שלי שהוא היה טוב, אני אמרתי כמה אבנים שאני רוצה, הוא אומר מה זה היה? לא מבין מה אתה רוצה, הראיתי לו אקליינה שתיים, אמרתי לו אבן קטנה, אבל אבן קטנה הוא לא יודע ממה זה אחר כך נזכרתי, אפייר פוילי שתיים, פוילי שתיים זה אבן שמדליק פוילי שתיים, שלש אז הוא חשב חשב, מה הוא מבין, הראיתי לו את זה

והוא הביא לי את זה, אנחנו הצלחנו, לא תאמיני, מצית א' א' את רוצה תאמיני נתתי את זה לגרמני הוא השתגע עד כדי כך הוא אומר לי נתתי את זה ושמנו הרוסי כתב במצית אחרי שהברקת אותו דויטשלנד ברנס יחד עם השלב שלהם בסדר. אותו השבוע שנתתי לו את המצית, הוא הביא לנו כמה, כי אני אמרתי לו אחר כך, אל תביא לחם בזה וזה בדרכו. קצת סלמי שאתה מביא זה בסדר, אבל תביא ארוך סיגריות, את היתר אנחנו, הוא הבין. אתה לוקח, זה סיגריות תביא, יש לנו מאיפה לקחת את זה. הוא התחיל לבינה. שישה קבוצאות, קח שלוש אתה, שלוש אני, זה מספיק, היה לנו הוכרת כאן, הייתם נותנים לחבר'ה שלי, תלוקח סגירה, הייתי אוכל, שלוש אבא אתה בוחר את המהלך, אתם נותנים להם, אז הוא אומר לי, מתנפלים, מה תתנפלו, חבר'ה מחר אתם תקבלו, אני אעזור, כעבור שבוע שעשיתי את המצית, הציצו עוד הפעם את הבירה הראשית, יאללה אבקואציה, אבקואציה את יודעת מה זה, טרספורט, מעבירים ממקום למקום

01:46:05 Interviewer
אתה יכול עוד רגע לתאר איפה ישנתם?

01:46:10 Pepo
'היה לנו, אמרתי, מחוץ לבית חרושת, היה איזה קילומטר, היה מחנה מסביב לקטוג.

01:46:19 Interviewer
כמה הייתם שם?

01:46:19 Pepo
במחנה הזה, זה היה נקרא, כל המקום הזה, שפיק תוך לבנצקה. צריפים חדשים, היה הכל,. עשו מגרש כדורגל, מגרש הזה, הגרמנים הם רצו. שם החבר'ה שלי התאגרפו עם הגרמנים, ..שחקו, הכל. היה בטח

01:46:39 Interviewer
היו שם אנשים מסלוניקים?

01:46:41 Pepo
כן, יש שני חבר'ה ששם היו מתאגרפים. אחד, אם שמעת, היה בפרסומת בעיתון על יעקב רזון.? לא היה מסוגל? לא שמעת על זה

01:46:57 Interviewer
..טוב. בקיצור, היה לכם איזה שהיה.

01:47:01 Pepo
כן, היה אבקואציה. לא, אני רוצה להמשיך. היה אבקואציה, והעבירו... אה, זה משם לקחו? אותנו 17 יום, העברה הזאת, הייתה 17 יום. זאת אומרת, הביאו אותנו איזה קילומטר, באנו בתחנת הרכבת, הכניסו אותנו באקרונות ואנחנו נוסעים, נסענו איזה שלוש ארבע שעות, פתאום התחילו לראות עלינו אווירונים אחד יורד, אחד עולה, אחד יורד, אחד יורד, וכשהוא יורד, לא, לא, לא, לא, לא, עשרים מילימטר על זה התחילו למות באקרונות, בכל אקרון נעמוד, מה חשבו, אתה ישים הרוסים שזה גרמנים? פתאום אני ראיתי רוסי אחד תופס

את החבר שלו, שם על הגב ככה, והוא נכבע שהוא יקבל את הכדורים. אתה רואה היום, אני תפסתי אחד, אחד פולוני היה ילדים, תפסתי אותו, שמתי אותו ככה, וזה היה אחד, אתה מכיר. אני צריך להגיד שעל הגב שלי הוא קיבל את כל הכדורים. פתאום זה נגמר, אבל מה קרה באותו זמן? קם אחד, לקח את הכובע, היה שוטר בכל הקרון, היה שוטר אחד עם הרובה. לקח את הזה, את הביונט שיש, הסכין שיש בזה, בפינה. בשפיץ של הקנה, ביונט לא נקרא

01:48:43 Interviewer
כן, כן, חרב.

01:48:45 Pepo
,כן, אחר, אבל זה הקטנצ'י כזה.

01:48:47 Interviewer
זה... פגיעות.

01:48:48 Pepo
יש לי אחד כזה, עוד מזמן מלחמת השגור. אז לקח את זה, שם את הכובע שלו, ודרך החלון. הצר העביר את זה לאט לאט והתחיל לננע את זה. פתאום יורד האוויר, יורד, אופ! לא ירה, הוא מתחיל לנהנה עוד הפעם את זה, הוא יורד עוד הפעם, לא, שלוש פעמים ירד ככה ולא עלה, אז הוא הבין שכאן זה לא, הפסיקו כולם לראות כמה להרוג, להרוג וזרקת את הפולוני הצידה הזאת, עכשיו אנחנו נעונונים שזה דם בקרון עד שלי, כי מה זה התקרה של הקרון, של משאיות וזה, זה כלום. זה יותר 20 מילימטר כדור

01:49:36 Interviewer
אז הרכבת הפסיקה לנסוע בינתיים?

01:49:38 Pepo
רגע, באותו הרגע שהפסיק, אז פתאום ירדו שניים ביחד, זרקו לו פצצה לקטר. בהתחלה, כל. הקרואות, אחד אחרי שני, אתה יודע, באמת הפסיקו, אבל יש כאלו יצאו מהפרסים, זה לא... נפצע. למדנו, החבר'ה הרוסים היו רוסים בפנים, זה ממזינים פולונים התחילו, פתחו את הדלת, יצאו, צעקנו דרך החלון, תפתחו גם לנו, כי מבחוץ, אבל היו קרונות שהיו שוטרים בפנים, היו סוגרים את הדפם בפנים. פתחנו, יצאנו כולנו החוצה, ואיפה בדיוק? מעבר כזה, יער מכאן, יער משם. יערות מלא שלק. 32, מתחת לאפס. לא תאמיני. זה כבר היה חורף אצלהם. כבר היה אוקטובר, נובמבר, זה היה חורף. יותר אפילו. יותר דצמבר. בטח, זה היה צלבץ, זה היה... חזק יצאנו, ישבנו לא היה לנו אפילו איפה לשבת כל אחד היה מנקה קצת איפה לשבת היינו רואים איזה בריתה, איזה אבן, משהו מנקים את זה ויושבים גרמנים נשארו שם אצלנו מעט מאוד ואלו אמרו חבר'ה מי שרוצה ללכת יש לו בית קרוב שילך מי שלא שישאר לנו לא אכפת כלום בשבילנו המלחמה נגמרה כן כי הם ראו מפציצים שם מפציצים את כל גרמניה הם היו שומעים את החדשות זה כבר היה לקראת הסוף בקיצור היו כמה חבר'ה שמרחו אבל היו גם שלא אמרו, איפה נדע, חנרנו אלף קילומטר מכאן, איפה נדע? איפה נדע? צפה לא ידענו את זה. קשה. נשארנו שם, הרוב היינו שם הונגרים ויוונים, הרוב

01:52:06 Interviewer

כמה בארץ?

01:52:16 Pepo
אלף מאה, אלף מאתיים, והגענו למקום שלוש מאות ומשהו, היתר כולם מתו, נהרגו כולם,. כולם נהרגו, הממזרים הרוסים ג'רדו ועלו וירו עלינו נונסטופ, חצי שעה בלי עסק ואחר כמה זמן היינו רעבים כולם. אז הוא אמר רגע אחד, תישארו כאן אני אלך לחפש מרחוק רעב, צריף אחד, איזה כפר קטן, אז הוא עבר דרך גשר קטן קטן שלי. עבר אותו וניגש שם, בדרך יצאו שני חיילים, בדרך מצאו שני כלבים ציץ, אחד הגרמנים ירד עם השמייצה שלו, טה טה טה טה טה טה, הרג את זה, הרג את האחד, השני הרג את השני, כשרו אותם והביאו אותם אז העביר אותם, שם לבזרנו היה רופא אחד וזה בכל קובנדה היו רופאים תביא אם הם היו מכניסים ככה או אח או רופא, היה רופא הוא אמר לרופא תראה אתה תיקח אותם, תנקה את זה הנה חצי קילומטר מכאן יש נהר שהמים זורם על הטול שם איך תיקח כמה חבר'ה תנקה לא צריך שמירה, לא צריך שאנחנו מאמינים בך, תנקה את זה ותביא את זה, תחתוך את זה, תביא אחד אחד בשר כאילו זה לא ראש ולא רגליים. ההוא הבין, הוא אמר, הרופא בסדר, כי הרופא הוא ידע שזה בשר, זה בשר כמו כל חייל, לא, לא, אני אכלתי את זה ואני יודע, זה כמו כבש, כבש, בשר כבש. כלבים כאלו צופים. אחרי שכבר עזבו אותה והרופא טיפל בזה וכמה חבר'ה עזרו לו, אז הם ניגשו, לקחו גם שני חבר'ה שלנו, הלכו לחפש סירים גדולים. הביאו חצי תפוחי אדמה, היה מזכיר שם, הוא נתן, נתן גם סיר גדול. שהוא היה עושה יין, אני לא יודע מה שהיה עושה שם, כזה גדול. באנו, שלח קבוצה אחרת דווייצים, ענפים, הם הדליקו את זה, עשינו מדורה, את רואה, זה היה גם בשבילנו מסביב למדורה, כל הפיקנים, הקומזית שעשינו. זה היה הקומזין הראשון כל הזמן הזה, אבל מה הקור הזה של 32 אחוז, מה זה? מתחת לאפס זה היה נורא נורא נורא בקיצור עשו הכל, בישילו את התפוחי דמה עם הקרבים כל אחד הוא הביא כמה צלחות אחד גמר לקח השני וזה בינתיים האסיר נמצא באש שם תמיד חם זה היה עם חי, זה היה טוב זה היה טוב, לא? וכאמור, ישנו בלילה, אותו לילה ישנו שם, וסביב להם יש כולם. ולמחרת בבוקר לקחו אותנו בדרך, לא ידעו איפה אנחנו נמצאים, ולא היו אנשים שנשאלו איפה אנחנו נמצאים, אז הם אמרו בואו ניקח את זה צפונה. צפון הצפון אחד הוא ידע שאם נלך דרומה אז יש שם עיר קטנה אז הוא החליט דרומה דרומה החלפנו את הפעם אחרי שהלכנו כמה מטר הוויכוח ביניהם אחר כך הסתדר והתחלנו ללכת התחלנו ללכת עברנו על יד גבעה כזאת עם מחסנים, כמה מחסנים טובים שמה. בינתיים בדרך הזו מתו כמה חבר'ה. זה היה המקום הראשון שלא ירו בהם

01:56:52 Interviewer
אנחנו נעצור כאן, נמשיך בקליטה הבאה.